

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสังคม พลังอำนาจของชาติจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยพลังอำนาจของคนที่มีความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) กระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่อไปนี้คือหลักสูตร วิธีสอน ครู นักเรียน สื่อการเรียนการสอน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวต้องถูกจัดให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และต้องมีการปรับปรุง แก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามที่ต้องการ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) ชาติไทยซึ่งมีอดีตความเป็นมาอันยาวนาน มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว เป็นผลงานมาจากภูมิปัญญาของชนในชาติที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานจากรุ่นสู่รุ่น และเพื่อให้มีการนำ "ภูมิปัญญาท้องถิ่น" ไปสู่การปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา จึงได้มีการระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และประการสำคัญที่สุด ชุมชน สังคม ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน 2 มาตราต่อไปนี้

มาตรา 23 (3) "การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา"

มาตรา 27 "ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ"

จากงานวิจัยการศึกษากับศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย (สามารถ จันทร์สุรย์ และประทีป อินแสง, 2545, หน้า 51-52) เรื่องแนวทางการจัดการศึกษาด้านศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ได้เสนอมาตรการนำไปสู่การปฏิบัติข้อหนึ่งคือ ปรับปรุงเนื้อหาและหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาชนในท้องถิ่นและความเป็นไทย

โดยส่งเสริมให้มีรายละเอียดของเนื้อหาด้านศิลปะ วัฒนธรรมจารีตขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และภูมิปัญญาไทยให้ได้ศึกษาเรียนรู้อย่างเท่าทันและประสานสอดคล้องกับภูมิปัญญาสากล และ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะระดับนโยบายเกี่ยวกับผู้ทรงภูมิปัญญาดังเช่น 1) ต้องรวบรวม ศึกษา และ เก็บรักษา ภูมิปัญญาที่เหลืออยู่อย่างเร่งด่วน 2) สนับสนุนการจัดระบบความรู้ ระบบสารสนเทศของผู้ทรงภูมิปัญญาและจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงาน รวมทั้งการผลิตสื่อ การเผยแพร่ และการใช้สื่อมวลชนในการเผยแพร่ 3) สนับสนุนให้ผู้ทรงภูมิปัญญาถ่ายทอดไปสู่คนใกล้ชิด ลูกหลาน หรือผู้สนใจทั่วไป 4) สนับสนุนเครือข่ายระหว่างผู้ทรงภูมิปัญญา บุคคล องค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกัน ฯลฯ

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน มีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่น่าสนใจหลายประการไม่ว่าจะเป็นสถานที่ ประเพณี บุคคลาที่ทรงภูมิความรู้ ที่ควรแก่การเผยแพร่ให้กับสาธารณชนได้รับรู้รับทราบ เพื่อให้มีการถ่ายทอดประสบการณ์และมวลความรู้สู่เยาวชนรุ่นหลังมิให้สูญหายไป ซึ่งในสภาพปัจจุบันนี้ ก็ได้มีการพยายามรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึงจนถึงข้อมูลทางด้านประเพณี ความเชื่อ และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดระยองอยู่บ้างแต่ก็อยู่ในรูปของสื่อเอกสารและสิ่งตีพิมพ์เป็นส่วนใหญ่

ผลจากการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ของกรมวิชาการ พบว่า มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนค่อนข้างน้อยดังนั้นเมื่อต้องการสืบค้นข้อมูลเพื่อใช้ในการเรียนการสอนจึงได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความต้องการ หรืออาจไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขาที่ต้องการเลยก็เป็นได้ จะเห็นได้ว่าการจะให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ตามวัตถุประสงค์นั้น จะต้องมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้และวิทยากรในท้องถิ่นของตน และ ในปัจจุบันเทคโนโลยีและการสื่อสารนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาการศึกษา การวางแผนจัดการศึกษา และคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกระดับชั้น โดยจะเห็นได้จากข้อเสนอ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาข้อหนึ่งกล่าวว่า ภายในปี 2549 จำนวนคอมพิวเตอร์ต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษามีอัตราส่วน 1: 20 และจำนวนคอมพิวเตอร์ต่อนักเรียนระดับประถมศึกษา มีอัตราส่วน 1: 40 อินเทอร์เน็ตมีใช้ทุก โรงเรียนอย่างเพียงพอ ทุกโรงเรียนมีระบบเครือข่ายภายใน (Local Area Network) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 23) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในส่วนของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าข้อมูล สารสนเทศด้านภูมิปัญญาและ วิทยากรท้องถิ่น มีความจำเป็นต่อระบบการศึกษาตามหลักสูตรใหม่ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการ ด้านการเรียนการสอน การค้นคว้าหาความรู้ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการเก็บรวบรวมอยู่บางส่วนและมีจำนวนน้อย อีกทั้งยังเก็บอยู่ในรูปแบบเอกสารเป็นส่วนใหญ่ทำให้ข้อมูลกระจัดกระจาย การสืบค้น เพื่อนำมาใช้ หรือเพื่อการศึกษาทำได้ลำบาก ต้องเดินทางไปตามห้องสมุดต่าง ๆ เพื่อค้นหา ซึ่งทำให้ เสียเวลาและค่าใช้จ่ายจำนวนมากเพราะอาจค้นพบบ้างไม่พบบ้าง ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาให้การ สืบค้นภูมิปัญญาทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อย สามารถทำได้โดยการนำข้อมูล ภูมิปัญญาเข้าสู่ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพราะสามารถสืบค้นข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว ข้อมูลมี ความเป็นปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะทำการศึกษาถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านภูมิปัญญาและ วิทยากรท้องถิ่น เพื่อได้ระบบฐานข้อมูลด้านภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่น ในจังหวัดระยองบนเครือข่าย อินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ได้แหล่งข้อมูลสำหรับการสืบค้นเพื่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนบนเครือข่าย อินเทอร์เน็ต
2. ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับการเรียนการสอนบนเครือข่าย อินเทอร์เน็ตต่อไป
3. สามารถใช้เป็นแหล่งเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่น ของจังหวัดระยอง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้คือ

1. เป็นการพัฒนาฐานข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ด้านคือ
 - 1.1 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดระยอง ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับ ภูมิปัญญา

1.2 ด้านวิทยาการท้องถิ่นในจังหวัดระยอง ประกอบด้วยประวัติส่วนตัว สถานที่ติดต่อ และสาขาภูมิปัญญา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญา และวิทยาการท้องถิ่นจังหวัดระยอง บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่

2.1.1 ครู-อาจารย์โรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา อ.แกลง จ.ระยอง จำนวน 63 คน

2.1.2 ผู้ใช้ทั่วไปที่ใช้อินเทอร์เน็ต

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพครั้งนี้ ได้แก่

2.2.1 ครู-อาจารย์โรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง จำนวน 50 คน

2.2.2 ผู้ใช้ทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการ 50 คนแรก หรือ ครบ 60 วันนับจากให้บริการ

3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้มีความสามารถในการจัดเก็บข้อมูล รักษาข้อมูล ประมวลผลข้อมูล แก้ไขข้อมูลและนำเสนอข้อมูลด้วยไมโครคอมพิวเตอร์ โดยออกแบบระบบฐานข้อมูลโดยใช้ภาษาฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (MySQL) และใช้โปรแกรมพีเอชพี (Personal Home Page, PHP) เป็นโปรแกรมที่ใช้พัฒนาการให้บริการฐานข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ความสามารถในการใช้พื้นความรู้สร้างสรรค์งานเพื่อพัฒนาและดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 9 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 1) ดังนี้

1. ด้านเกษตรกรรม
2. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
3. ด้านการแพทย์แผนไทย
4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
6. ด้านศิลปกรรม
7. ด้านภาษาและวรรณกรรม
8. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
9. ด้านโภชนาการ

วิทยากรท้องถิ่น หมายถึง บุคคลผู้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ในการทำงานนั้น มามากโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการสร้างงาน

ระบบฐานข้อมูล หมายถึง โครงสร้างสารสนเทศ (Information) ที่ประกอบด้วยข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถรวมเป็นหัวข้อที่สัมพันธ์กันได้ ระบบฐานข้อมูลได้สร้างวิธีการสำหรับการรวบรวมรายการ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ เข้าด้วยกัน สร้างวิธีสำหรับการเก็บและบำรุงรักษาข้อมูลเหล่านั้น

ประสิทธิภาพ หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูล ภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่นในจังหวัดระยองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามเกณฑ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ดีขึ้นไป

เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่เชื่อมต่อกันทั่วโลก โดยมีมาตรฐานการเชื่อมต่อหรือการรับส่งข้อมูลระหว่างกัน

ความพึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูล หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ที่ชอบ ที่พอใจในการใช้ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่นจังหวัดระยอง ของครู-อาจารย์ วัดได้โดยการใช้แบบสอบถาม มี 3 ด้านคือ

1. ความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอ
2. ความพึงพอใจต่อการสืบค้น
3. ความพึงพอใจต่อคู่มือการใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่นจังหวัดระยอง
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่นในระดับภาค ระดับประเทศต่อไป
3. ทำให้ได้แนวทางในการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอน